О. В. Ловка, асистент,
кафедра педагогіки та психології

ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Включення української системи вищої освіти у широкий міжнародний простір та орієнтація на особистісно-орієнтовану модель навчання, перехід до більш прагматичного поєднання фундаментальної університетської підготовки і практичного досвіду передбачає застосування інноваційних технологій у навчанні для збільшення конкурентоспроможності молодих спеціалістів після закінчення університету. Реалізації цього завдання сприяє застосування у вищій школі проектної технології. Сутність проектного навчання у тому, що студенти у ході роботи над навчальним проектом осягають реальні процеси, вирішують конкретні ситуації, вчаться конструювати нові об'єкти тощо. Проектне навчання — це самостійна діяльність учнів на основі особистісного вибору у вирішенні пізнавальних або практичних задач у нестандартних ситуаціях.

Вихідними теоретичними положеннями проектного навчання є такі:

1) освітній процес будується не за логікою навчального предмета, а за логікою діяльності, яка має особистий смисл для студента, що підвищує його навчальну мотивацію;

2) комплексний підхід до розробки навчальних проектів сприяє збалансованому розвитку основних фізіологічних та психічних функцій студентів;

3) глибоке, усвідомлене засвоєння базових знань забезпечується за рахунок універсального їхнього використання у різних ситуаціях;

4) гуманістичній смисл проектного навчання полягає у розвитку творчих здібностей студентів вирішувати складні практичні проблеми.

Проектне навчання може бути реалізоване за таких педагогічних умов: 1) наявності актуальних для студентів проблем, що потребують інтегрованих знань і самостійного пошуку шляхів їх вирішення (наприклад, проведення реальних маркетингових досліджень для певної фірми); 2) майбутні результати проектної діяльності повинні мати практичну, теоретичну, пізнавальну значущість для кожного учасника проекта; 3) самостійна (індивідуаль-

на, парна, групова) діяльність студентів повинна включати планування, реалізацію та оцінку проекта; 4) здійснити розподіл ролей та відповідальності усіх учасників проекта; 5) змістовна частина проекта чітко структурована, алгоритмічна, розділена на послідовні етапи; 6) робота над проектом передбачає використання дослідницьких методів, аналіз даних та встановлення причинно-наслідкових зв'язків, висування гіпотез та нових проблем дослідження, ведення спостережень, експериментів тощо; 7) опис напрямів, методів та процедур дослідження, оформлення результатів, формулювання висновків, рекомендацій, захист-презентація проекту мають проводитися у відповідності до стандартів по оформленню та захисту творчих робіт.

Окрім педагогічних факторів, на проектну діяльність здійснюють вплив також психологічні чинники. Психологічні умови навчальної проектної діяльності студентів ще не досліджувалися, тому ми вважаємо за доцільне визначити такі 2 важливі групи психологічних факторів успішної навчальної проектної діяльності: загально-психологічні та соціально-психологічні. До першої групи можна віднести загальні пізнавальні властивості студентів (наприклад, особливості мисленевої діяльності), особливості мотиваційної сфери (наприклад, сформованість мотивації на творчу діяльність), індивідуально-типологічні риси (є люди, більше схильні до спільної діяльності, інші — до індивідуальної), особливості особистісної спрямованості, формування установки на проектну діяльність тощо). Крім цього значний вплив здійснюють особистісні властивості викладача, його вміння керувати проектною діяльністю і створювати мотивацію до досить складної і багатоаспектної проектної діяльності. До найважливіших соціально-психологічних умов ми відносимо згуртованість проектних команд, оптимальний розподіл ролей та прийняття відповідальності учасниками у команді, єдність цілей та інтересів учасників команди до теми проекту тощо. Важливою умовою у проектній діяльності виступає також час, необхідний для здійснення проекту і основної його особливості — розвитку творчого процесу, який має певні стадії.

Отже, врахування вищеназваних чинників та створення відповідних психолого-педагогічних умов при управлінні проектною діяльністю студентів, при комплектуванні проектних команд є актуальним завданням розвитку інноваційних технологій. Для ефективного впровадження проектної технології потрібно: відведення у навчальних програмах достатньо часу на старших курсах для здійснення проектів, координація дій кафедр для співпраці у

міждисциплінарних проектах, налагодження взаємодії з реальними підприємствами для здійснення для них студентських проектів. Для реалізації цих задач в університеті варто було б створити спеціалізований центр з науково-проектної діяльності.

М. М. Логінов, канд. іст. наук, доц.,
кафедра історії економічних вчень та економічної історії

АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТТЯХ У КУРСІ «ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ»

В сучасних умовах один із засобів активізації пізнавальної діяльності студентів, розвитку у них творчого мислення є діалогова форма проведення лекції. В чому полягає її відмінність від традиційної форми монологу? Монолог — це чітке дотримання наміченого плану та тексту. Головне завдання викладача — довести до студентів визначений обсяг інформації. Така лекція краще сприймається в умовах малочисельного лекційного потоку. Викладач має можливість швидко довести до студентів необхідний інформаційний матеріал. Діалогова форма лекції — це проблемна постановка запитання, пошук альтернативних підходів їх розв'язання, імпровізоване, вільне викладання навчального матеріалу з урахуванням думки студентів. Такий підхід, при наявності часу і необхідності поглибленого ознайомлення студентів з діалектикою розвитку наукового знання, має переваги у порівнянні з традиційним. Він учить творчому мисленню, аргументованому спілкуванню, допомагає осмислювати явища і процеси реального розвитку.

Розрізняють приховану і відкриту форму діалогу в процесі проведення лекції. Різновидами прихованого діалогу є: спільний пошук (лектор — студент) вирішення проблеми на основі логіки думок викладача; побудова лекції на основі підготовлених студентами запитань; діалог з «прихованими» опонентами та ін.

До складових відкритого діалогу можна віднести такі, як: відповіді лектора на запитання студентів; визначення проблеми і залучення студентів до їх вербального вирішення; дискусія з опонентом; з'ясування в процесі лекції засвоєння студентами го-